

tudi gg. profesorje in vse ostalo učiteljstvo iz Idrije v naš delokrog. Naše društvo ni političsko, marveč strogo znanstveno, izobraževalno in pedagoško. Tudi prijatelje šolstva prav radi sprejememo v svoje društvo. Želeti bi bilo, da bi jih prav veliko pristopilo k nam, saj mi delujemo, trpimo in hrepenimo po izobrazbi naroda, zato upamo, da nas bo tudi narod podpiral.

Naše društvo ima jako plemenit namen: delovanje za izobrazbo in napredek šolstva. Ono ima prosto roko sklepati razne prošnje, nasvete in pritožbe na višje oblasti. Vsakdo ima prosto besedo pri društvenem zborovanju povedati ali tudi pismeno naznaniti svoje mnenje in želje. Vsa društva so koncentrirana z deželnim učiteljskim društvom vred v „Zavezi jugoslovanskih učiteljskih društev“. Na željo deželnega učiteljskega društva zaradi posvetovanja o naših gmotnih zadevah, je odposlal odbor dva zastopnika k društvenemu zborovanju dne 27. marca. Sklenilo se je poslati k naučnemu ministru na Dunaj dva slovenska in enega nemškega delegata k avdienci, da bi naš deželni zbor čimprej bil sklican zaradi regulacije naših plač, ker zlasti učitelji-začetniki stradajo s svojimi 66 K na mesec, da vidijo črno pred očmi. Nemci bodo plačali svojega delegata sami, Slovenci bomo pa razdelili te stroške med vsa učiteljska društva. Ker je naše društvo v finančnih zadevah v prav slabem stanju, bo treba pokriti te stroške na kak drug način — s prostovoljnimi doneski.

Pri tej priliki naj bo še omenjeno, da naj učiteljstvo tega okraja, zlasti sodnijski okraji Logatec, Cerknica in Lož bolj podpirajo „Šolsko Matico“ po zgledu drugih okrajev. Vsak učitelj in šola naj bo ud tega za razvitek šolstva in napredka silno potrebnega društva, ki se lepo razvija in daje na svetlo jako poučne knjige zlasti za nas ljudske učitelje. Udnina naj se plača do 1. avgusta poverjeniku v Begunjah.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje v nedeljo, 26. maja t. l. ob 10. uri dopoldne v Trbovljah (Vode) po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Poročilo odposlancev o zborovanju štajerskega „Lehrerbunda“. 4. Predavanje: Kako naj podpira družina učiteljevo delovanje v šoli? 5. Slučajnosti.

Pol ure pred zborovanjem pevska vaja v šoli. Pesmi št. 61, 64, 65 v Moh. pesm. I.

K polnoštevilni udeležbi vabi vljudo odbor.

Učiteljsko društvo za ljutomerski okraj je priredilo dne 2. maja izlet v Malo Nedeljo. Pri tako lepem vremenu je pač bilo pričakovati mnogo boljše udeležbe. Žalostno je, da so izostali tovariši in tovarišice najbližjih šol. Kje je stanovska zavest?!

Predsednik je otvoril zborovanje, pozdravljajoč posebno tovariše in tovarišice iz ptujskega okraja ter omenil v svojem govoru, da je primerjati naše društveno delovanje letošnji zakasneli pomladi, ter izrazil željo, da prodre vse oživljajoče solnce tudi pri nas meglo brezbriznosti, ki ovira razvoj šolstva in napredek učiteljstva.

Po odobrenju zapisnika zadnjega zborovanja nam je podal tovariš Cvahte prav zanimivo zgodovinsko črtico Male Nedelje.

Delegatom za zborovanje v Gradu dne 9. maja je bil izvoljen tovariš Fr. Schneider.

O pristopu k „Učit. tisk. društvu“ in o naročbi „Učit. Tovarša“ se ni sklepalo, ampak se je zadeva prepustila odboru, ker so takrat izostali v to izvoljeni poročevalci.

Ko se določi prihodnje zborovanje na 6. dan junija v Radince, zaključi predsednik zborovanje, pozivljajoč tovariše, da store 14. maja svojo dolžnost.

Po zborovanju je bila pevska vaja.

Učiteljsko društvo za šentlenski okraj priredi v četrtek, dne 6. maja t. l. izlet v Št. Jurij v Slov. goricah. Na dnevnem redu so med drugimi, jako zanimivimi točkami tudi te-le točke: 1. Lapajnetovo „Domovinoslovje“ (g. Šijanec). 2. G. delegat Feliks Skerjanc poroča o „Lehrerbundu“ v Gradu. 3. Ob 1. uri popoldne je skupen obed pri g. Kranjcu v Šent Jurju. 4. Petje in godba. — Ako bi 6. junija t. l. deževalo, se preloži izlet na 13. junija. Cenjene tovarišice, spoštovani tovariši, ker nas je malo, vsi na krov! Nobeden naj ne ostane doma brez posebnega vzroka. Ako si tako srečen, da imaš „boljšo

polovico“, ne pusti je doma! Vabite v imenu društva šolske prijatelje! Presrčno ste pa tudi povabljeni, kolegije in kolegi iz obližja sosednih okrajev.

Kdor se želi udeležiti skupnega obeda, blagovoli naznaniti g. Pavlinu nadučitelju v Št. Jurju.

Na veselo snidenje 6. junija v Št. Jurju.

Kopič, predsednik.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo je izvolilo pri zborovanju v Gorici dne 2. maja t. l. za delegate k letošnji glavni skupščini „Zaveze“ v Radovljici te-le tovariše, oziroma tovarišice, ki so: Jelšek Amalija, Franjo Krajnc, Križman Ignacij, Urbančič Alojzij, Leban Fran, Ozel Rihar in Rojic Jakob. Namestniki so: Pavlica Urh, Vižintin Rudolf in Baš Fran.

Učiteljsko društvo za goriško okolico zboruje dne 6. junija t. l. v Kanalu ob 10. predpoldne. Dnevni red. 1. Ukoslovne črtice iz prirodoznanja, predava g. nadzornik Fr. Finšger. 2. Učitelj v svojem in občem delokrogu, predava g. J. Rojic. 3. Razni predlogi.

K obilni udeležbi vabi

odbor.

Književnost in umetnost.

Popotnik. Letnik XXVIII. Štev. 5. — Na uvodnem mestu pričenja marljivi tovariš Avgustin Požegar interesantno študijo z naslovom „Otroci, odgojevalci doraslih“. — Takisto zanimiv je naslednji članek „Navajajmo mladino k modremu opazovanju veličastne prirode!“, ki ga je spisal Matija Heric. — Drag Pribil končuje svoje poročilo „Na četrtem vseučiliškem tečaju v Turnovu“. Dokaz temeljitega strokovnega znanja je razprava Jos. Bezljaja „Izvajanje enačb z eno neznanko iz sorazmerij“. — „O pouku v oddelkih“ se glasi začetek temeljitega poročila tovariša Rudolfa Horvata. — „Zvezde“ je naslov učni sliki iz matematiške geografije, ki jo objavlja Fr. Fink. Za „Književnim poročilom“ zaključuje tudi to, po izbranih in raznovrstni vsebini odlikujočo se „Popotnikovo“ številko raznih novic bogat „Razgled“.

Metulji v podobah. 129 barvanih podob s slovenskimi, nemškimi in latinskimi imeni. Izdal in založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena 80 h, po pošti 85 h. V lepem, jasnem, slikovitem tisku je izdal podjetni založnik Schwentner na 12 tablah 129 podob metuljev, ki jih bo zlasti mladina rada gledala, da po teh podobah spozna tudi žive. Knjižico, ki ji je tudi cena nizka, toplo priporočamo.

XLIII. redni občni zbor „Slovenske Matice“ se vrši v sredo, dne 29. velikega travna 1907. l. ob šestih popoldne v Ljubljani v veliki dvorani „Mestnega doma“. — Vrsta razpravam: 1.) Predsednikov govor. 2.) Letno poročilo tajnikovo za dobo od 30. malega travna 1906 do 15. velikega travna 1907. — 3.) Poročilo blagajnikovo o računskem sklepu za leto 1906. (Računski sklep in ostali računi so gg. društvenikom v pisarni na ogled in jim bodo pri obnem zboru samem tiskani na razpolago) — 4.) Volitev treh računskih presojevalcev (§ 9. lit. a društ. pravil). — 5.) Poročilo blagajnikovo o proračunu za leto 1907. — 6.) Dopolnilna volitev društvenega odbora. Po § 12. al. 5. društvenih pravil izstopijo letos iz odbora gospodje: dr. Fr. Detela, dr. A. Gregorčič, Fr. Hubad, L. Pintar, dr. L. Požar, A. Senekovič, J. Sušnik, J. Šubie, dr. A. Ušeničnik in Fr. Wiesthaler. — Poleg teh bo obnem zboru izvoliti namesto izstopivših odbornikov dr. J. Šmida še dvoje novih odbornikov za dobo štirih, oziroma dveh let. — V odboru pa še ostanejo gg. A. Bartel, J. Dimnik, Fr. Finžgar, E. Gangl, Fr. Govekar, P. Grasselli, J. Majeiger, Fr. Mulčinski, dr. M. Murko, dr. M. Opeka, M. Pleteršnik, dr. J. Sket, L. Svetec, A. Trstenjak, ing. J. Turk, J. Vilhar in V. Zupančič. — Vsaj 20 odbornikov mora praviloma bivati v Ljubljani, izstopivši smejo biti zopet voljeni. — Pri volitvi treh računskih presojevalcev in pri volitvi odbornikov se všteto tudi lastnoročno podpisani volilni listki nenavzočih društvenikov. 7.) Posamezni nasveti in predlogi. — Odbor nasvetuje te-le kandidate: dr. Fr. Detela, prof. Ferd. Seidl, prof. Fr. Kos, prof. L. Pintar, prof.

dr. L. Požar, ravn. A. Senekovič, kan. J. Šušnik, ravn. J. Šubie, dr. A. Ušeničnik, ravnatelj Fr. Wiesthaller, profesor J. Macher, dr. Lončar.

Politiški pregled.

* **Avstro-ogrsko vojska.** Iz tistih avstrijskih krogov, ki jim je na tem, da oba parlamenta čimprej dovolita čim največ za vojaštvo, je prinesla „Voss. Ztg.“ članek o zaostalosti avstro-ogrsko armade. Tu se navaja, da se stotnije čimdalje bolj krčijo, ker ni dovolj vojakov. Nove havbice leže nerabljene v arzenalih, ker ni moštva zanje, pri vsem tem pa je italijansko bojno brodogradništvo dva do trikrat močnejše. Vse to mora baje vznemiriti vsakega patrijota in vsakega pristaša — trozveze. Sedaj razpravljajo o novem brambnem zakonu, s katerim bi se vojaška služba skrajšala na dve leti. Člankar pravi, da se to ne sme zgoditi, ako obenem ne zvišajo število novincev. Ako pa zvišajo število rekrutov, bo treba tudi več častnikov in podčastnikov. Nadalje prorokuje člankar državno krizo, ako ne bodo vojaški svetovalci pregovorili cesarja, da se z obema parlamentoma izpregovori o armadi resna beseda. Še več, celo evropsko krizo prorokuje, samo da omeji oba parlamenta.

* **Novi parlament.** Vlada namerava novemu državnemu zboru takoj začetkom zasedanja predložiti načrt zakona o izpremembah opravnega reda. Predvsem naj se določi za nujne predloge ter interpelacije večje število podpisov, nego jih je bilo doslej treba. Temeljitejšo premembo opravnega reda hoče vlada nasvetovati pozneje.

* **Splošna volilna pravica v občinah.** Ker so nemške občine po Češkem in Moravskem zadnje čase imenovala več častnih občanov s prozornim namenom, da pomagajo ohraniti nemštvu občinsko gospodarstvo, napoveduje češko časopisje velike demonstracije ob otvoritvi češkega deželnega zbora. Čehi bodo zahtevali: 1. Enaka, splošna in direktna volilna pravica za občine. 2. Aktivna volilna pravica za častne občane se mora odpraviti.

* **Kronanje ogrskega kralja.** V „Egyetertesu“ priporoča posl. Kmetty, naj bi se povodom jubileja kraljevega kronanja nadvojvoda Franc Ferdinanda kronal za ogrskega kralja. Pisec dokazuje, da se je v ogrski zgodovini že večkrat zgodilo, da se je v pomirjenju vladarja in naroda izvolil in kronal prestolonaslednik že za vlade svojega prednika. Leta 1848. bi se bilo prihranilo Ogrski mnogo bridkosti, ako bi bil Franc Jožef kronan že za vlade Ferdinanda.

* **Za povzdigo šolstva v Dalmaciji.** Iz Zadra poročajo: V zadnjem času se hoče avstrijska vlada kar raztrgati. Stavba nove realke v Sapljetu je že odobrena, v Dubrovniku se pripravlja stavba nove gimnazije, trgovska šola v Sapljetu se ima podržaviti in še druga takšna v deželi ustanoviti. Za izboljšanje ljudskega šolstva je že za l. 1907. nakazanih 150.000 K, za bodoča leta se ta vsota zviša na 300.000 K. Referent za obrtno šolstvo je odpotoval v Dalmacijo, da vpliva pri ureditvi državne strokovne šole za obrtno risanje v Sapljetu in pri pripravi za enako šolo v Zadru ter da dvigne razno domačo industrijo. Tudi druga šolska vprašanja se rešujejo z mrzlično naglostjo, dočim se je celih 100 let, odkar je Dalmacija pri Avstriji, ta dežela dosledno zanemarjala. Odkod ta ljubezen? Avstrija je kakor koketka: dokler so ji Dalmatinci ponujali svojo ljubezen, jo je zavračala; ko so se v reški resoluciji izrekli za združenje s Hrvaško, pa je takoj koketna Avstrija vzplamtela silne ljubezni za Dalmatince. — Za nas Slovence je to ljubavno razmerje silno poučno. Tudi mi se pulimo za ljubezen Avstrije, toda zaman. Niti najpotrebnejših zavodov za narodni razvoj in napredek ne dobimo, ampak breco za breco! Morali se bomo držati zgleda Dalmatincev.

* **Proti duhovniškemu šolskemu nadzorstvu.** V pruski zbornici se je zopet razvilo vprašanje o nadzorstvu v ljudskih šolah. Liberalni in napredni elementi protestujejo proti temu, da se prepušča nadzorstvo šol duhovnikom. Splošno je mnenje, da si duhovništvo v taki službi zagotovi prava, ki mu ne grejo ne po socialnem stališču ne po izobrazbi, zakaj duhovništvo nima nikake pedagoške izobrazbe. Duhovniku manjka v prvi vrsti psihološka in metodiška izobrazba. Nadzorsko službo izrabljajo duhovniki v svoje sebične namene z nekakim gospo-

dovalnim tonom. To je najbolj opažati v šolskih knjižnicah, kjer manjkajo vsi spisi o fiziki, prirodoslovju, geografiji in sploh o modernem znanstvu. Župnik, ki ima nadzorstvo nad šolo, se smatra za gospodarja šole, a učitelj mu je le gost. — Vse to velja še v večji meri tudi pri nas, kjerkoli gospodari pri krajnem šolskem svetu duhovnik.

* **Angleške finance.** Iz Londona poročajo: L. 1906./07. se je doseglo v državnem gospodarstvu prebitka 129.576.000 K, ki se porabi za poravnavo državnega dolga. Za leto 1907./08. izkazuje proračun nad 13 milijonov K prebitka.

* **Ministri kot poslanci.** Pri zadnjih državnoborskih volitvah je kandidiralo več ministrov. Minister Prade in doktor Pacak sta izvoljena, dr. Fort in Derschatta prideta v ožjo volitev naučni minister Marchet je propadel. Zato je podal demisijo, ki je pa cesar ni prevzel. Baje ga mislijo poklicati v gosposko zbornico.

* **„Ilirija“ državnim poslancem.** Slovenski akademiki zbrani v slov. akad. društvu „Ilirija“ v Pragi, zahtevajo od vseh slovenskih poslancev, ki jih pošlje slovenski narod v državni zbor — naj pripadajo tej ali oni stranki — da uresničijo s slovansko večino upravičeno zahtevo slovenskega naroda po lastnem vseučilišču.

* **Prvo zasedanje državne zbornice.** Kakor javljajo z Dunaja, bo zasedanje nove državne zbornice trajalo približno en mesec. V tem času sprejme zbornica šestmesečni proračunski provizorij, izvoli člane v kvotno deputacijo ter bo razpravljala o lojalitetni izjavi. Adresno debato bo izkušala vlada preprečiti in tudi se pri tem zasedanju ne bodo vršile volitve v delegacije.

* **Volilna reforma na Ogrskem.** Iz Budimpešte javljajo, da je ogrske vladne kroge, zlasti stranko neodvisnosti, presenetil izid volitev v Avstriji, tako da so zgubili prvotno navdušenje za volilno reformo. Boje se, da bi prišlo preveč poslancev nemadžarskih narodnosti v parlament, ako se uvede volilna reforma tudi na Ogrskem.

* **Socialno-demokratska zmaga na Češkem.** Socialno-demokratsko glasilo „Pravo Lidu“ piše od 15. t. m. pod naslovom „Narod smo mi!“ nastopno: Včerajšnji dan nam je za mnogoletna trpljenja in zapostavljenja, ki jih je naša stranka morala prebiti zlasti na Češkem prinesel sijajno zadoščenje. Včerajšnji dan je za češki narod dan časti, in vsi za socialno-demokratske kandidate na Češkem oddani glasovi pridobijo češkemu narodu simpatije in globoko spoštovanje vse civilizovane Evrope.

Vestnik.

„Slovenec“ — ugankar. „Slovenec“ mora slaba presti, ker je že med dnevnimi novicami začel priobčevati — uganke. Kolikor poznamo resnih in svetovnih listov, niso še doslej prakticirali tega. „Slovenec“ je tudi v tem oziru prvi! Zadnje soboto — za ta dan si vedno prihrani najimenitnejše „novice“! — piše: C. kr. deželni šolski svet je odredil, da se letos sklene šola na c. kr. rudniških ljudskih šolah v Idriji izredno že v soboto, dne 6. julija. Pravijo, da se „Učit. Tovarš.“ znese nad tem, ker je bil sklep navadno 15. julija in še pozneje. — Ta znamenita „novica“ je navadna uganka: Kje se znese, zakaj se znese in kako se znese? O, ti prelubi delfiški orakel! Ti prešmentani konfuzni dnevni novičar! Da se mu popolnoma ne zmeša in ne zblede, mu povemo v pomirjenju klerikalnih živcev, da je bil naš list tisti, ki se je pred desetimi leti potezal za izenačenje počitnic na srednjih in ljudskih šolah, da je bil naš list tisti, ki se je z vso odločnostjo uprl svojedobnemu skrajšanju božičnih počitnic in da se je ravno temu energičnemu nastopu zahvaliti, da ni kranjsko ljudskošolsko učiteljstvo dlje trpelo na tem prikrajšanju. Kdor ne verjame, naj pogleda naš list nekoliko let nazaj, pa nam bo pritrdil, da je „Slovenec“ novičarju otemnel spomin, ker mu ga je ubila politična strast! Proti temu strupu ni zdravila.

Ljubljanska okrajna učiteljska skupščina se je vršila dne 16. maja t. l. z vzporedom, ki je že bil priobčen v „Učit. Tov.“ — Vzored se je vršil tako: Tovarš Furlan je napravil z nekaterimi učenci precejšnje število prostih vaj in vaj s palicami. Točni nastop in precizno izvajanje učencev je zbudilo splošno odobravanje. — Iz poročila g. nadzornika povzamemo: V Ljubljani je 19 učnih zavodov, 107 učnih oseb, 2095 dečkov,